

„PENSIONAREA POATE FI UN SFÂRȘIT, O ÎNCHIDERE, DAR ESTE ȘI UN NOU ÎNCEPUT”

Iosif ANTOCI*

Fraza inspirațională despre pensionare din titlul îi este atribuită lui Catherine Pulsifer, poetă și autoare canadiană, care exprimă o atitudine pozitivă față de schimbarea de viață pe care o presupune pensionarea, este o etapă a vieții, ce nu trebuie privită ca o pierdere, ci ca o oportunitate de a începe ceva nou.

Ea poate fi folosită ca sursă de inspirație sau de încurajare, pentru cei care se pregătesc să se pensioneze, sau care tocmai au făcut-o. Este un mod de a continua activitățile plăcute pe care le desfășuram deja, dar trebuie privită și ca o oportunitate, de un nou început.

Amintirile frumoase sunt cele care ne leagă de prietenii noștri și ne fac să ne simțim aproape de ei, chiar dacă nu ne vedem des, sau suntem la distanță.

Prima mea întâlnire cu Pr. prof. dr. Isidor Martincă a fost în urmă cu cincizeci de ani, pe vremea când eram copil și ministrant în localitatea natală Săbăoani, când îl întâlneam în fiecare vară a lunii august la Sfânta Liturghie, și uneori chiar am ministrat, alături de părintele, care oficia acest cult divin.

De fiecare dată când ministram cu alți copii, părintele ne punea des, întrebări din catehism, iar mai apoi ne oferea câte o iconiță cu Maica Domnului, și ne întreba plin de iubire: „care dintre voi ați dori să vă faceți preot?” Aproape toți care au fost întrebați, au răspuns afirmativ, însă ulterior, mulți dintre ei s-au îndreptat în viață către alt drum.

---

* Preot doctor, Arhiepiscopia de Viena-Austria. E-mail: a.josef@gmx.net.

Ajuns decan de București, Pr. Mărtincă Isidor i-a ajutat pe viitorii seminariști care veneau de la Alba Iulia, pentru a putea intra în Seminarul de la Iași, mă refer aici la consătenii părintelui, e vorba de actualii preoți: Valerian Dumea și Emil Diac, care acum activează în Arhidieceza de București.

La început, au fost acești doi ministranți care au intrat în Seminar, însă mai târziu, am urmat eu dar și alți seminariști. Făceam echipă câte doi, asemenea apostolilor care erau trimiși să vestească Evanghelia. Așa am pornit noi spre acest drum nou al vieții noastre, spre vocația preoțească, avându-l ca model în preoție pe Pr. Mărtincă Isidor, care ne vorbea mereu despre frumusețea Sfintei Preoții. Această vocație, am încercat la rândul nostru, să-l transmitem și altor generații de tineri, care erau interesați să meargă pe calea ei.

I-am cunoscut pe ambii părinți ai părintelui Mărtincă, aceștia aveau un magazin de desfacere în centrul comunei, unde mergeam cu părinții mei la cumpărături. Chiar televizorul alb-negru precum și mobila de bucătărie, părinții mei l-au achiziționat de la magazinul părinților lui.

Îmi amintesc de mama părintelui, o persoană foarte evlavioasă, ca având o mare devoțiune către Maica Domnului. Probabil că de aici se explică înclinația pr. Isidor Martinca și evlavia sa deosebită față de Maica Domnului, dar și religiozitatea moștenită din familia lărgită a părintelui.

Ca o constatare, enumerând doar câteva idei, pot spune că am clădit o colaborare prietenoasă și fructuoasă care a început la acea vreme, între Părintele Isidor Mărtincă și ministrantul Antoci Iosif, care mai târziu avea să fie Pr. dr. Iosif Antoci, care l-a luat ca model pe părintele Martinca în desăvârșirea studiilor, prin obținerea titlului de doctor în teologie la Universitatea din Viena.

Cu trecerea timpului, Pr. dr. Isidor Mărtincă a început să fie o prezență cunoscută în localitatea natală Săbăoani, prin lucrările scrise dar și prin predicile frumoase și înălțătoare, pe care le ținea și pe care ni le-a lăsat scrise, fiind ca o moștenire, ca un testament pentru generațiile viitoare.

O amintire frumoasă rămasă în inima părintelui a fost legată de aniversarea 50 de ani de existență a Liceului Teoretic „Vasile Alecsandri” din Săbăoani, care a avut loc în anul 2011. La aceasta ceremonie a fost invitat și Pr. dr. Isidor Martinca, care a avut onoarea de a primi înalta distincție de „Cetățean de onoare al Comunei Săbăoani”, atât pentru bogata activitate în domeniul învățământului teologic, cât și pentru faptul că a dus pe multe meleaguri numele comunității natale, localitatea Săbăoani, cea mai mare localitate romano-catolică din Moldova.

Ceremonia a început cu liturghia festivă, unde a celebrat Pr. Isidor împreună cu un sobor de preoți, la care au participat mulți profesori, unii pensionari sau foști elevi ai liceului. Cuvântul de învățătură a fost rostit de către Pr. Isidor, cu multă feroare și tact pedagogic, așa cum îi stă bine unui profesor, care știe să îi învețe pe cei care doresc să fie învățați.

Toti cei prezenți la liturghie, atât elevii cât și profesorii, unii dintre ei de confesiune ortodoxă, au rămas profund impresionați de claritatea redării mesajului evanghelic, dar și de felul în care a reușit să se facă înțeles, de fiecare categorie dintre cei care l-au ascultat. Chiar și în ziua de azi, mulți dintre profesorii care au participat la acel eveniment își amintesc de predica frumoasă și de alocuțiunea diplomatică de bun orator și păstor dar și de abilitatea pe care o avea, de-a vorbi în fața atâtor auditori, prezenți la liturghie.

Este de ajuns de a studia *Curriculum vitae* al părintelui, pentru a observa experiența sa profesională, atât în țară cât și în străinătate, precum și cărțile pe care le-a scris sau pe care le-a tradus, care ulterior au fost introduse în cadrul disciplinelor teologice pentru formarea studenților, devenind materiale de specialitate în Facultatea de Teologie.

De-a lungul timpului, a scris multe articole, lucrări de specialitate, cărți de predici cu diferite tematici, în care a adus un suflu diferit, mai tolerant, mai obiectiv și mai presus de toate, mult mai înțelegător și practic pentru timpurile actuale.

Îmi amintesc că mama mea, ori de câte ori îi asculta predica la liturghie, ajungând acasă, reușea să ne reproducă în întregime toată predica. Îmi aduc aminte și de timpurile trecute, când regimul comunist a interzis ascultarea postului de radio Europa Liberă, iar noi, pe ascuns, ascultam predicile ținute de către părintele Mărtinca la Radio Vatican, care se difuza sâmbătă seara și în reluare duminică dimineața, program care a început încă din 1984 până în 1988. Cap de afiș au fost predicile despre devoțiunea Căii Sfintei Cruci.

Este de admirat faptul că în ciuda restricțiilor din timpul regimului comunist, a reușit să depășească orice barieră a restricțiilor și să se impună la postul de radio, devenind un exemplu de urmat. Nu s-a temut niciodată de consecințele ce puteau să apară, la întoarcerea în țară. Faptul că a ocupat atâtea funcții în cadrul Institutului Teologic din București, denotă credința lui fermă, rugăciunile încredințate lui Dumnezeu de părinții și familia părintelui, fapt ce a demonstrat că este un preot adevărat, care s-a dedicat total vestirii evangheliei.

Preotul Prof. Dr. Isidor Martincă a rămas neagresiv, dar critic atunci când a fost necesar să apere învățătura creștină, ascuțit dar deschis oricărui dialog până astăzi, indiferent dacă scria despre Biserică, dogmatică, drept canonic sau despre doctrina socială a Bisericii.

Profesorul Dr. Isidor Martincă nu a fost un om al compromisului. A fost o persoană și un specialist în teologie dogmatică, cu un puternic simț al problemelor de naționalitate, care apar într-un spațiu latin și în care limbile, culturile și popoarele se întâlnesc. În același timp, avem de-a face cu un adevărat teolog, care a fost responsabil și pentru problemele grupurilor marginalizate, pentru că avea urechea deschisă la problemele sociale ale societății.

Datorită cunoștințelor părintelui în cadrul Secretariatul de Stat pentru Culte, a reușit să susțină financiar mai multe biserici, care aveau nevoie de renovare sau care erau deja în construcție, în special după revoluția din anul 1989. În acele timpuri era foarte greu să se obțină aprobări și ajutor financiar pentru biserici, dat fiind faptul că romano-catolicii sunt minoritari în România, de aceea era foarte greu de a pătrunde în acel ambient. Un exemplu concludent a fost situația bisericii din Săbăoani, care a avut nevoie de renovare pe timpul Pr. Encuță Toma, care îmi mărturisea că doar prin intervenția Pr. Isidor Mărtincă, a reușit să obțină fonduri de finanțare pentru renovarea bisericii „Sfântul Mihail” din Săbăoani.

Bun cunoscător al dreptului canonic, Pr. Mărtincă a avut privilegiul de a preda această disciplină teologică atât la Institutul Teologic din Iași, înlocuindu-l o perioadă pe regretatul preot Tamaș Ioan, care era bolnav, cât și la Institutul Teologic Franciscan din Roman, instituție care era în curs de acreditare în fața statului.

A fost invitat în anul 1988 să țină exerciții spirituale pentru diaconii promoției 1989, din generația episcopului de Chișinău, Mons. Anton Coșa. A reușit să scoată și o broșură cu meditațiile ținute la diaconat, care vor rămâne mărturie peste veacuri și generațiilor viitoare.

A participat la primizia celor doi preoți din Săbăoani care erau pentru Arhidieceza de București, când le-a oferit fiecăruia câte un rând de ornate.

În anul 1995, Pr. Isidor Mărtincă a devenit membru în Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare a Instituțiilor din Învățământul Superior (CNEAA), iar din anul 1996, conducător de doctorat în teologie. Așa a reușit să formeze și să îndrume numeroși studenți, de la părinții franciscani, la preoții greco-catolici, și foarte mulți laici, care doreau să aprofundeze domeniul științelor teologice.

Azi, foarte mulți care au fost modelați de mâinile și de măiestria pedagogică a Pr. Mărtincă sunt în funcții de conducere, în cadrul diferitelor instituții de mare răsunset. A format și mulți doctoranzi, care au primit titlul de doctor și de habilitat, care la rândul lor au devenit profesori universitari și care pot să conducă doctorate.

Datorită abilității și diplomației sale, cât și prin exprimarea clară și a limbajului cursiv, Pr. Isidor Mărtincă a reușit să apară la Televiziunea Română, în perioada 1990-2014, și pe post de crainic, traducând mesajele papei cu ocazia marilor sărbători religioase, ale binecuvântărilor „Urbi et Orbi”, explicând cu claritate mesajul Suveranului Pontif, fiind prezent și în cadrul emisiunii „Credo”. Am putut observa lejeritatea de a vorbi, vasta cultură pe care a acumulat-o pe timpul cât a studiat la Roma, dibăcia de a relata despre istoria Vaticanului și a Romei. Această pasiune de a prezenta teme importante din teologie s-a păstrat de-a lungul timpului, prin intervențiile sale de la postul Radio Maria.

Având siguranța deplină a cunoștințelor de limbă italiană, Pr. Mărtincă a colaborat la traducerea în limba română a filmului „Isus din Nazaret”, a lui Franco Zeffirelli, film apreciat atât de partea catolică cât și de alte confesiuni religioase.

Înzestrat cu spiritul dialogului, sfinția sa a reușit să închege legături cu celelalte confesiuni, în special cu partea ortodoxă, în vederea pregătirii vizitei Papei Ioan Paul al II-lea în România, în anul 1999.

Succesul întâlnirilor a fost dat și de calitatea sfinției sale de rector și decan, reușind astfel să-și impună poziția și de a-i fi acceptat punctul de vedere. A fost un om potrivit la locul potrivit, om al dialogului și cu o strategie bine definită, pe care le putem rememora astăzi cu multă bucurie.

Preotul Prof. Dr. Isidor Mărtincă nu a fost doar un preot și profesor, ci și un pelerin adevărat, care a reușit după revoluție, să organizeze excursii în Turcia, mergând pe urmele Sf. Paul. La acea vreme, nu era ușor de a ieși din țară, mai ales de a organiza asemenea excursii cu caracter pastoral de o asemenea anvergură, experiență rememorată chiar și astăzi de unii preoți din Arhidieceza de București.

A susținut și proiectul „Școala de vară”, în care studenții și preoții puteau participa pentru însușirea unei limbi străine, în asimilarea de cunoștințe despre cultura și obiceiurile acelei țări. Acest proiect coordonat de Pr. Mărtincă, a fost precum un incubator, necesar pentru cooperarea pozitivă în educația tinerilor preoți din diferite promoții, care au învățat că pot să prospere împreună.

Profesorul și Pr. Isidor dădea tot ce era mai bun din sine, mai ales pentru tinerii, studenții și preoții, care au participat la aceste excursii, cu rang de cercetare în domeniul pastoral, atât pentru cei din București, Iași, cât și celor din Cluj.

În munca sa cu studenții, cât și în activitatea sa din domeniul academic, a inițiat numeroase întâlniri studențești din ambele părți ale diecezei. Chiar și în cazul diverselor ateliere internaționale, simpozioane, excursii științifice, care s-au desfășurat sub conducerea sa, el a jucat un rol important de mediator în cunoașterea reciprocă dintre părți, ducând la stabilirea unor legături de cooperare pentru mai târziu. Ideile lui nu s-au oprit aici, ele au continuat.

La inițiativa sa, mulți profesori universitari români au predat ca profesori invitați la universități din Roma, dar și în alte părți ale Europei.

Profesorul Mărtincă Isidor a fost un om al unității, această trăsătură fiind una dintre normele sale importante în activitatea didactică și de cercetarea științifică. Datorită spiritului diplomatic, a reușit să închege un dialog atât cu Biserica Ortodoxă Română, cât și cu celelalte culte.

Experiența dobândită la Roma, atât la Universitatea din Lateran cât și la Radio Vatican (1984-1988), s-a concretizat prin numeroase cărți de specialitate, material didactic util cursanților care urmau cursurile de teologie.

Părintele Isidor Mărtincă a ocupat funcția de rector al Institutului Teologic Romano-Catolic „Sf. Tereza” din București, iar între anii 1994-2012 a deținut funcția de decan al Facultății de Teologie Romano-Catolică și Asistență Socială din cadrul Universității București. Acreditarea Facultății de Teologie în fața statului a adus beneficii multor generații de studenți, care astăzi sunt profesori de religie în învățământul de stat cât și în cel teologic.

Mulți cursanți care au absolvit studiile universitare au ajuns peste hotare, în Italia, Irlanda sau alte țări occidentale, fiindu-le recunoscute diplomele și astfel s-au încadrat ușor în câmpul muncii. Fără implicarea Pr. Isidor Mărtincă acest lucru nu ar fi fost posibil.

Poziția de decan al Facultății de Teologie îi deschide drumul spre o nouă viziune, aceea de a include Institutului Teologic „Sfântul Iosif” din Iași în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, lucru concretizat după aproximativ 15 ani. Acum studenții au o diplomă recunoscută atât de stat cât și de Universitatea din Lateran, foarte util celor care se îndreaptă spre doctorat în Universitățile din Occident.

Profesorul Martincă Isidor a fost un om principial și a rămas mereu fidel convingerilor sale, menținându-și întotdeauna cel mai înalt grad obiectivitatea sa științifică. El a văzut munca sa ca pe o provocare profesională serioasă și nu ca pe un alibi pentru politica actuală. Profesorul Isidor Mărtincă a fost în primul rând un teolog și cercetător descriptiv, angajat al timpului prezent. Bibliografia lui poate fi măsurată în multe cifre.

Nu intenționez să enumăr și nici măcar să analizez aici lucrările lui. Cu toate acestea, având în vedere această abundență de scrieri, cred că merită subliniat faptul că, primăria Comunei din Săbăoani, localitatea natală, i-a decernat titlul de Cetățean de Onoare pentru faima pe care i-a adus-o la nivel național și internațional prin intermediul teologiei pe care a dezvoltat-o la nivel academic.

Profesorul Isidor Mărtincă a fost o persoană colaborativă în relația cu celelalte Biserici din România, un adevărat diplomat între reprezentanții Bisericilor. Conceptul de intoleranță lipsea din imaginația lui. El era conștient de faptul că teologii pot ajuta cel mai bine în tratarea traumelor dogmatice care s-au acumulat de-a lungul timpului în această zonă de „tranzit” al spațiului românesc, mai ales după anul 1989, printr-o cercetare și evaluare comună a evenimentelor.

Personal, am avut o colaborare fructuoasă cu Pr. Isidor, consultându-mă pe diferite teme dogmatice sau de drept. Atunci când aveam nelămuriri, nu ezitam să-l întreb și să primesc un răspuns imediat.

Activitatea pastorală în Viena mi-a oferit prilejul să-mi desăvârșesc studiile la Universitatea din Viena, în urma căruia am obținut titlului de doctor în teologie pastorală.

Am făcut demersuri pentru ca acest titlu să-mi fie recunoscut în fața statului român, tocmai de aceea mi-au fost alături IPS dr. Ioan Robu, arhiepiscop emerit de București, precum și Pr. dr. Isidor Mărtincă, care au trebuit să confirme lucrarea mea de doctorat, din calitatea lor de profesori universitari.

Am avut o colaborare frumoasă în traducerea cărții „La umbra Tatălui”, apărută la Editura „Sapientia” din Iași, o carte romanțată a vieții Sf. Iosif, fiind foarte apreciată și citită în toate mediile catolice, ortodoxe și greco-catolice. Cartea vine ca o completare a vieții Sf. Iosif, despre care în Sfânta Scriptură găsim puține cuvinte, astfel că această carte este un ajutor pentru a înțelege mai bine cine a fost de fapt Sf. Iosif.

Și astăzi sunt mulți oameni, preluați de solia lui Dumnezeu și răspândesc mesajul său.

Pr. Isidor Mărtincă și-a însușit atât de bine învățătura Mântuitorului, și prin exemplul său a reușit să o transmită și altor generații, fie că au ales calea preoției sau au îmbrățișat calea didactică, ducând mai departe în școli sau în universități Vestea cea Buna a lui Cristos.

Așa cum Ioan a predicat despre Isus că : „Vine după mine cel care este mai puternic decât mine, căruia eu nu sunt vrednic, plecându-mă, să-i dezleg cureaua încălțăminte” (Mc 1,7-8), la fel trebuie să procedeze și preotul.

Acesta nu trebuie să lege oamenii de sine, ci trebuie să-i conducă la Cristos. Cu cât aceasta se întâmplă mai mult, adică cu cât Cristos crește mai mult, cu atât El poate lucra mai mult. De-a lungul anilor, se poate vedea că localitatea Săbăoani a dat un număr impresionant de seminariști, care au urmat acest drum al vocației la preoție. Imaginea pozitivă a multor preoți a făcut din aceștia un ghid și un îndemn pentru mulți tineri ca să se îndrepte spre seminar.

Vrem să îi folosim pe cei doi discipoli ca modele de urmat. Andrei l-a luat pe Petru cu el, care a devenit stâncă Bisericii și primul papă. Andrei a fost un instrument important, pentru că l-a găsit pe Isus doar din vorbele fratelui său. Cei care sunt entuziasmați de Cristos nu pot rămâne tăcuți. Nu este de mirare, când Părintele Isidor, prin modul său de a fi și de a comunica, a reușit să entuziasmeze atâția tineri să îmbrățișeze acest drum al vocației la preoție.

Dacă ne uităm în istoria localității Săbăoani, putem remarca mulți tineri care au îmbrățișat această vocație, mulți dintre ei fiind îndrumați și călăuziți de îndemnul părintelui Isidor Mărtincă. Nimeni nu poate cunoaște acest mister al chemării, însă sămânța cuvântului bun pe care l-a aruncat în pământul fertil din Săbăoani, a făcut să crească mulți preoți, printre care 4 episcopi.

Pentru acest dar trebuie să-i cerem Domnului ca sămânța vocației să încolțească în multe inimi, pentru a prinde entuziasmul de a vesti Evanghelia. Profesorul și preotul Mărtincă Isidor a oferit tot ce este mai bun din sine, mai ales tinerilor, studenților, viitorilor profesori de religie și asistenților sociali pe care i-a format de-a lungul timpului.

Auzim adesea că premiile și recunoașterile nu ajung de multe ori în mâini potrivite. În cazul părintelui, nu există nicio îndoială în această privință, premiul de astăzi merge în mâinile potrivite. Acest lucru este dovedit nu numai de faptele

menționate mai sus, ci și de faptul că prof. Isidor Martincă primește premiul de la cei cărora le-a dedicat o parte semnificativă a operei sale științifice și a eforturilor sale de a promova învățământul teologic.

Fără slujirea și elanul de care a dat dovadă, în plan preoțesc, pastoral, misionar, în viața comunității din Săbăoani și implicit în munca desfășurată la București, nu s-ar fi putut dezvolta și progresa așa de mult, nici pe plan intern, dar nici pe plan internațional.

Amintesc cu emoție momentul istoric din anul 2011 când am fost surprins de inițiativa pr. Gabriel Bucur, fost paroh de Poiana Micului, de a construi o biserică, dedicată Sfântului Papa Ioan Paul al II-lea. Criza financiară din acea perioadă făcea imposibilă terminarea acestui lăcaș de cult. Implicarea mea directă cât și a pr. Martincă Isidor, prin cunoștințele sale la nivelul statului, a dus la finalizarea bisericii din Poiana Micului, care este prima biserică din România, ce îl are ca patron spiritual pe Sfântul Papă Ioan Paul al II-lea și singura biserică din lume care îl are ca patron pe acest sfânt .

Acest moment istoric a coincis cu prezența Cardinalului polonez Stanisław Dziwisz, Arhiepiscop emerit de Cracovia, care a fost secretarul personal al Papei Ioan Paul al II-lea, timp de peste 40 de ani, și de care mă leagă o prietenie din 1992.

Cu această ocazie, Cardinalul a dăruit bisericii nou-inaugurate, o relicvă cu o picătură din sângele papei Ioan Paul al II-lea, un sfânt al zilelor noastre pe care l-am cunoscut personal, atât prin vizitele pe care le-am făcut la Vatican, cât și prin vizita Suveranului Pontif, pe care a făcut-o la București, în anul 1999.

La inițiativa și susținerea mea financiară, cât și prin intermediul și poziția academică a pr. Isidor Mărtincă, a fost posibilă decernarea titlului de „Doctor Honoris Causa” Cardinalului Stanisław Dziwisz, din partea Universității București. Au participat numeroase cadre universitare, mulți studenți, dar și episcopi de ambele rituri. Despre acest eveniment, Cardinalului Stanisław a consemnat la rândul său în presa poloneză, amintind despre existența Facultății de Teologie din București, despre ospitalitatea și originea latină a poporului român, amintind și de frumoasele mănăstiri, pe care le-a vizitat în Bucovina. Aceste ecouri au răsunat și în multe ziare din Occident, mai cu seama în ziarul Vaticanului *L'Osservatore Romano*.

La o scară mai mare, trebuie subliniat că implicarea pr. Mărtincă a îmbogățit Biserica în ansamblul ei, prin angajamentul lui total care nu se limita numai la București, ci se extindea asupra întregii Biserici din România și de peste hotare.

Pentru slujirea preoțească pe care pr. Mărtincă a îmbrățișat-o, care nu este doar o profesie, ci mai degrabă o chemare din partea lui Dumnezeu, contează în special CUM și DE CE, pe lângă CE. Misiunea aleasă nu are niciodată caracterul unui eveniment obligatoriu și nu este niciodată un scop în sine, este de fapt proclamarea Cuvântului lui Dumnezeu în diferitele ei sfere, fie în scris, prin diferitele articole, lucrări, cărți de specialitate, cât și prin intervențiile avute la postul de radio *Radio Maria* sau în cadrul unor redacții de televiziune.

Pentru mine este o mare onoare să pot prezenta câteva crâmpie din activitatea de păstor și profesor, să scot în evidență prietenia care ne-a legat precum și proiectele pe care le-am derulat împreună. Anii frumoși pe care i-a parcurs pr. Isidor Mărtincă, au adus Bisericii, dar și comunităților unde a activat, un suflu nou, de elan spiritual, demn de urmat pentru preoții din România.